

The worlds of Benedykt Henryk Tyszkiewicz
in a photography exhibition
Rasa Adomaitienė, Dainius Junevičius

An exhibition opened at the VPG in 2021 titled *Between Lithuania and France. The Two Worlds of Count Benedykt Henryk Tyszkiewicz* (curator D. Junevičius). The basis of this exhibition were photographs taken by Count Benedykt Henryk Tyszkiewicz (1852–1935) from the private collection of Gediminas and Gražina Petraitis and the collections of the LNMA. The exhibition opened after the sudden passing of collector Gediminas Petraitis and was dedicated in his memory. It was a long-held belief that all of B. H. Tyszkiewicz's photographs and negatives perished in a fire in 1915. However, in 2017 G. Petraitis chanced upon a set of photographs

by Count B. H. Tyszkiewicz of truly impressive scale. After long and strained negotiations with the owner, over the course of two years almost 700 never-before-seen photographs ended up in Lithuania, which were then exhibited in this show. The aim was to show two sides of the aristocrat's life – images of both his life in Paris and travels around Europe, as well as a no less important depiction of the count's life at the Raudondvaris and Wiała manors (currently in the territory of Belarus). Documentary and artistic photographs were selected for the exhibition, taken in Paris, Nice, Zakopane and at the Wiała Manor.

>
Benediktas Henrikas
Tiškevičius. Keltas per Nevėžį.
Raudondvaris, 1893 m.
rugpjūtis
Albumino popierius, 23x29 cm
Aukcionų namai „ARS VIA“

Fotografijų parodoje – Benedikto Henriko Tiškevičiaus pasauliai

Rasa Adomaitienė, Dainius Junevičius

Paroda „Tarp Lietuvos ir Prancūzijos. Du grafo Benedikto Henriko Tiškevičiaus (1852–1935) pasauliai jo XIX a. pabaigos nuotraukose“
Vilniaus paveikslų galerija
2021 m. liepos 13 d.

Kuratorius
Dainius Junevičius

Koordinatorė
Rasa Adomaitienė

Architektas
Saulius Valius

Dizaineriai:
Juozapas Švelnys, Tadas Karpavičius

Parodos ekspozicijos pagrindą sudarė Gedimino ir Gražinos Petraičių privačiame rinkinyje ir Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus (LNDM) fonduose saugomos grafo Benedikto Henriko

Tiškevičiaus (1852–1935) nuotraukos. Tuo pačiu metu Šiauliuose Fotografijos muziejuje ir Raudondvario pilyje prie Kauno buvo surengtos kitų B. H. Tiškevičiaus nuotraukų parodos. Tai paaiškinama tuo, kad G. Petraitis, įsigijęs daug B. H. Tiškevičiaus nuotraukų, dalį jų pardavė kitoms muziejinėms institucijoms. Taip visas rinkinys suskilo į kelias dalis, kurios dabar saugomos skirtinguose rinkiniuose. Rengdami parodas vienu metu, muziejai ir parodų kuratoriai siekė taip sujungti išsibarsčiusią kolekciją ir pristatyti jos visumą: Šiauliuose eksponuoti piktorialistiniai darbai, ekspozicija papildyta gausia audiovizualine medžiaga, fotografiniai to laikmečio leidiniai. Raudondvario pilyje eksponuota Kauno rajono muziejaus

B. H. Tiškevičiaus fotografijų kolekcija, atskleidžianti anksčiau Tiškevičiams priklausiusio Raudondvario dvaro gyvenimą.

Idėją surengti B. H. Tiškevičiaus nuotraukų parodą LNDM pasiūlė vienas žymiausių Lietuvos antikvarų ir kolekcininkų G. Petraitis (1956–2021). Jis nuolat skyrė daug pastangų lietuviškų kūrinių paieškoms užsienyje ir atkakliai rūpinosi, kad jie iš įvairiausių pasaulio kraštų sugrįžtų į Lietuvą. Grafo B. H. Tiškevičiaus nuotraukų rinkinio atradimą ir sugrąžinimą į fotografo tėvynę laikytume vienu didžiausių G. Petraičio nuopelnų Lietuvos kultūrai. Paroda atidaryta po staigos kolekcininko mirties 2021 m. balandžio 8 d. ir skirta jo atminimui.

Ilgą laiką buvo manyta, kad per 1915 m. gaisrą žuvo visos B. H. Tiškevičiaus nuotraukos ir negatyvai. Apie jo fotografinį palikimą buvo sprendžiama tik iš liudininčių pasakojimų, paminėjimų, skelbtų negausių nuotraukų reprodukcijų spaudoje. Tačiau vienas 1892–1898 m. darytų nuotraukų komplektas nežuvo. Pradžioje pasirodė nedidelis fragmentas – Londone gyvenęs meno istorikas ir mecenatas Andrzejus Ciechanowieckis įsigijo ir 1989 m. Varšuvos karalių pilyje deponavo septyniasdešimt šešias nuotraukas. 1993 m. Nicéphore'o Niépce'o namo muziejus Šalone prie Sonos 1993 m. Paryžiaus antikvariate įsigijo aštuoniasdešimt šešias nuotraukas. Jų kopijos, atspausdintos albumino popieriuje, eksponuotos 1999 m. Vilniuje Šiuolaikinio meno centre surengtoje parodoje.

2017 m. G. Petraitis Prancūzijoje atrado įspūdingos apimties grafo B. H. Tiškevičiaus nuotraukų komplektą. Po ilgų ir sunkių derybų su jo savininku per dvejus metus į Lietuvą pateko beveik 700 anksčiau nematytų nuotraukų. Didžioji dalis fotografijų saugoma šeimos kolekcijoje, dalį įsigijo LNDM, Šiaulių „Aušros“ muziejus, Trakų istorijos muziejus ir Kauno rajono muziejus Raudondvaryje. Kelis nuotraukų lakštus aukcione „ARS VIA“ įsigijo privatūs kolekcininkai.

Grafas B. H. Tiškevičius gimė Nemėžyje 1852 m. gruodžio 9 d. Labai anksti liko našlaitis. Tėvas mirė, kai sūneliui buvo vos keli mėnesiai, o mama – kai jam buvo septyneri. Po senelio Benedikto Emanuelio Tiškevičiaus mirties 1866 m. rugpjūčio 23 d. Paryžiuje su juo tuo metu gyvenęs jo anūkas keturiolikmetis Benediktas Henrikas, vyriausiasis tiesioginis palikuonis giminėje, tapo vienas turtingiausių žmonių Rusijoje ir gal net Europoje. Prosenelio XVIII a. pabaigoje išmintingai sukauptos ir senelio XIX a. pradžioje išplėstos didžiulės žemės valdos teikė dideles nuolatines pajamas, todėl jaunuolis galėjo gyventi be rūpesčių. Jis mėgo linksintis, medžioti, keliauti.

1874 m. grafas Benediktas išplaukė jachta į Ameriką. Atgal grįžo 1875 m. jau su žmona Clara Elizabeth Bancroft (1857–1883). Amerikoje pamatęs moderniausias jachtas, panor turėti geriausią pasaulyje jachtą. Jacques'o Augustino Normand'o laivų statykloje Havre užsakė prabangią jachtą, ji buvo pastatyta 1876 m. sausį. Kai 1876 m. tapo Prancūzijos geografijos draugijos nariu, B. H. Tiškevičius

jau buvo aplankęs didžiąją dalį Šiaurės ir Centrinės Amerikos, Panamą, Maroką, Alžyrą, Tunisą ir Alžyro Sacharą ir planavo su naująja jachta plaukti aplink pasaulį. 1875 m. jis susilaukė sūnaus Benedikto Jano, o 1880 m. gimė ant-ras sūnus Edwardas Rejnoldas. Šeima gyveno Paryžiuje, bet taip pat daug laiko leido Nicoje.

Vasaras Benediktas Henrikas leisdavo Raudondvaryje, bet, norėdamas apsaugoti save ir šeimą nuo džiovos pavojaus, apie 1882 m. apsigyveno Madeiros saloje. Čia 1882 m. pabaigoje gimė dukra Elisabeth Marie Tyszkiewicz.

1883 m. liepos 17 d. Clara Elizabeth mirė ir 31 metų grafas liko našlys su trimis vaikais. Vaikai augo, grafas rūpinosi Raudondvario ir Vialos dvarais, medžiojo, keliavo. Liko nevedęs, bet atsirado moteris, kuri lydėjo kelionėse ir gyvenime. Tai – Isabelle'ė Féraud, kurią matome daugelyje B. Tiškevičiaus XIX a. pab.–XX a. pr. darytų nuotraukų.

1891–1898 m. nuotraukos liudija, kad grafas su vaikais daug keliavo po Prancūziją, Italiją, Šveicariją, Austriją, mėgo vaikščioti po kalnus, važinėti dviračiu. Lankė Lenkiją ir Lietuvą, savo dvarus ir giminaičius. Jau XX a. pradžioje buvo išvykęs ir į tolimes keliones po pasaulį: lankėsi Kinijoje, Ceilone, Singapūre, Japonijoje, Palestinoje, Egipte, buvo nukeliavęs iki Ugandos.

Per Pirmąjį pasaulinį karą grafas gyveno Sen Nazere prie Luaros žiočių. Vila, kurioje buvo įsikūręs grafas Benediktas, per bombardavimą sudegė ir joje buvę visi fotografijų rinkiniai pražuvo.

Po karo B. H. Tiškevičius jau nebekeliavo. Mirė eidamas 83-iusius, 1935 m. gegužės 13 d. palaidotas Simjė (*Cimiez*) kapinėse Nicoje šeimos kape šalia motinos.

B. H. Tiškevičiaus gyvenime fotografija atsirado gana anksti. Pirmąsias nuotraukas pamatė Raudondvaryje, kur buvo dideli šeimos nuotraukų rinkiniai. Vėliau jam didelę įtaką turėjo Varšuvos fotografas Bronisławas Jaworskis (g. 1837), lydėjęs jį pirmosiose kelionėse ir likęs draugu daugelį dešimtmečių. B. Jaworskis padarė daug 1874–1875 m. kelionės po Ameriką nuotraukų. Ypač svarbių nuotraukų jis nufotografavo kartu su grafu B. Tiškevičiumi 1875 m. keliaudamas po Alžyrą. Dėl šių išskirtinės meninės ir techninės kokybės Alžyro gamtos ir buities nuotraukų 1875 m. liepą B. Jaworskis buvo priimtas į Prancūzijos fotografijos draugiją (*Société française de photographie*, SFP).

B. H. Tiškevičius fotografuoti pradėjo XIX a. 9 deš. pradžioje, kai atsirado emulsinės negatyvinės stiklo plokštelės. Žinome, kad 1883 m. gyvendamas Madeiros saloje jau turėjo įsigijęs fotografavimo priemones. 1884 m. pradžioje jis įstojo į Prancūzijos fotografijos draugiją. Jos narių sąrašuose B. H. Tiškevičiaus pavardė paskutinį kartą minima 1892 m., o po penkerių metų, 1897-aisiais, jis buvo priimtas į Paryžiaus fotoklubą (*Photo-Club de Paris*), kurį 1888 m. įsteigė Robert'as Demachy, Constantas Puyo ir keletas kitų SFP narių, sukūrę fotografijos meno srovę, pavadintą piktorializmu. Paryžiaus fotoklubo iniciatyva 1894 m. imtos rengti metinės Prancūzijos meninės fotografijos parodos.

B. H. Tiškevičius jose pradėjo dalyvauti nuo 1897 m. Paryžiuje, Niceje, Lietuvoje, Vialoje ir net Ukrainoje darytos jo nuotraukos buvo eksponuojamos šalia geriausių tarptautinio masto fotografų darbų, palankiai vertinamos kritikų. Po 1901 m. jis dar kelis kartus dalyvavo

Prancūzijos meninės fotografijos parodose, tačiau eksponavo kelionėse po Kiniją, Japoniją ar Egiptą darytas nuotraukas. Menines nuotraukas B. H. Tiškevičius rodė Lvove (1894), Berlyne (1896, 1898), Varšuvoje (1901), Glazge (1901), Turine, Briuselyje (abiejuose 1902) ir kitur. Vilniečiai turėjo progą pamatyti jo nuotraukas 1902 m. Ūkio ir pramonės parodoje. Po 1906 m. B. H. Tiškevičius dėl nežinomų priežasčių parodose nebedalyvavo. Nors menine fotografija jis domėjosi gana trumpai, Prancūzijos fotografijos istorikas Michelis Poivert'as B. H. Tiškevičiaus pavardę mini tarp svarbiausių Prancūzijos piktorializmo fotomenininkų.

Rengiant B. H. Tiškevičiaus fotografijų parodą LNMD sunkiausia buvo atrinkti nuotraukas ir parinkti eksponavimo formą. 1891–1898 m. nuotraukos labai įvairios: tai ir gyvenimo Prancūzijoje, ir kelionių po Europą vaizdai, ir pažįstamųjų portretai. Norėta parodyti, kaip nuotraukos atspindi dvi aristokrato gyvenimo

Paroda „Tarp Lietuvos ir Prancūzijos. Du grafo Benedikto Henriko Tiškevičiaus (1852–1935) pasauliai jo XIX a. pabaigos nuotraukose“ Vilniaus paveikslų galerijoje. Ekspozicijos fragmentas. Vilnius, 2021
Fot. Gintarė Grigėnaitė, LNMD

For more information, visit our website at www.museum.org

<
Paroda „Tarp Lietuvos
ir Prancūzijos. Du grafo
Benedikto Henriko
Tiškevičiaus (1852–1935)
pasauliai jo XIX a. pabaigos
nuotraukose“ Vilniaus
paveikslų galerijoje.
Ekspozicijos fragmentas.
Vilnius, 2021
Fot. Gintarė Grigėnaitė,
LNDM

puses. Būdamas nepaprastai turtingas, grafas B. H. Tiškevičius galėjo prabangiai gyventi Paryžiuje ir Nicoje, keliauti medžioti į Afriką ar nuosava greitaeigė jachta trumpam nuplaukti į Ameriką, tačiau nuolat sugrįždavo į savo dvarus prie Kauno ir Vilniaus. Ypač jam svarbus buvo Raudondvaris – giminės lizdas; taip pat ne mažiau traukė senelio pamėgta Viala, esanti maždaug už 150 km į pietryčius nuo Vilniaus (dabartinėje Baltarusijos teritorijoje). Parodai atrinktos dokumentinės ir meninės nuotraukos, darytos Paryžiuje, Nicoje, Zakopanėje ir Vialos dvare. Ne visas nuotraukas buvo galima sukabinti parodų salėse, tačiau parodoje akcentuotos Lietuvoje darytos išlikusios B. H. Tiškevičiaus nuotraukos. Vienose nuotraukose grafas fiksavo prabangius rūmų interjerus, dvarų aplinką, aristokratų gyvenimą ir pramogas, keliones, fotografavo savo šeimos narius ir artimus žmones, kitose gėrėjosi Nalibokų girios gamta, tyrinėjo Zakopanės ir Lietuvos žmonių tipus ir buitį, kūrė menines scenas gamtoje ir savo fotostudijoje. Ir nors vienos nuotraukos turėjo likti šeimos albumuose, o kitos buvo skirtos parodoms ir žurnalams, jos visos šiuolaikiniam žiūrovui įdomios kaip praeities liudininkės ir kaip fotografo meninių siekių rezultatas.

Išlikusios B. H. Tiškevičiaus nuotraukos priklijuotos ant 50x40 cm dydžio kartono lakštų. Jos nevienodo formato, todėl ant vieno lapo jų yra nuo vienos iki keliolikos. Ekspozicijos dydį riboja salių erdvės, tad eksponuoti atrinkta 90 lakštų. Laikas nuotraukas labai paveikė: jos nubluko, pagelto, prarado kontrastą, atsirado įvairių taškelių ir dėmelių. Įdomu, kad priklijuotos ant kartono lapų fotografijos tvarkingai aprašytos paties fotografo: lapo viršuje raudonu rašalu pateiktas vietovės pavadinimas, greta nuotraukos juodu rašalu – fotografavimo data. Parodos rengėjai siekė, kad žiūrovai matytų ne tik nuotraukas, bet ir šiuos paties fotografo ranka darytus užrašus (prancūzų kalba). Siekdami autentiškumo, parodos architektai parinko specialų šriftą ekspozicinių salių pavadinimams: Raudondvaris, Palanga, Kretinga, Plungė, Paryžius, Nica, Zakopanė, Viala buvo užrašyti lietuviškai, greta pateikti padidinti fotografo rašysenos pavyzdžiai – jo aprašymuose naudotos lenkiškos vietovių pavadinimų formos.

Paroda „Tarp Lietuvos ir Prancūzijos. Du grafo Benedikto Henriko Tiškevičiaus (1852–1935) pasauliai jo XIX a. pabaigos nuotraukose“ užėmė

keturias ekspozicines sales. Ekspoziciją pradėjo Lietuvos vaizdų nuotraukos, darytos Raudondvaryje ar lankant giminaičius Palangoje, Plungėje ir Kretingoje. Pirmoji lankytojus pasitikusi nuotrauka vaizdavo keltu per Nevėžį besikeliančią marga valstiečių vyrų ir vaikų grupę. Jie tikriausiai pirma kartą žiūrėjo į fotoaparato objektyvą ir laukė nuotraukos atsiradimo stebuklo. Keliose nuotraukose grafas nusifotografavęs su dukra parke, prie rūmų su pusbroliu Juozapu Tiškevičiumi, tikriausiai prie fotografijos laboratorijos durų – su fotografu B. Jaworskiu. Grafas, 1875 m. perėmęs Raudondvarį ir ruošdamasis čia atsikraustyti gyventi su žmona, į rūmų atnaujinimą, sutvarkymą ir įrengimą įdėjo daug lėšų. Pakeitė kai kurių patalpų paskirtį, iš užsienio atvežė baldų. Atsirado daug naujų paveikslų, įvairių smulkmenų. Kambarių nuotraukose matomuose interjeruose atsiskleidė grafo ir jo žmonos skonis, pomėgiai.

Kadangi apie rūmų įrengimą iki šiol žinoma tik iš inventorių knygų ir vėlesnių pasakojimų, interjerų nuotraukos yra ypatingas lobis Raudondvario rūmų istorijos tyrinėtojams. Nuotraukos darytos 1892 m. liepos 17–26 d., tačiau, kaip pažymi rūmų interjerų tyrinėtojas dr. Marius Daraškevičius, jose užfiksuoti apie 1875 m. daryti pakeitimai, matomi jau 1876 m. inventoriuje minimi interjero elementai. Meno istorikus turėtų sudominti nuotraukose įamžinti dailės kūriniai. Daugiausia eksponuota antro aukšto erdvių vaizdų. Net dviejose nufotografuotas dešiniajame rūmų korpusė buvęs valgomasis, įamžinta biblioteka, vestibuliumas ir laiptinės, grafų miegamieji. Kitos eksponuotos fotografijos liudija, kad 1893 m. liepą B. H. Tiškevičius iš Rytų Prūsijos geležinkeliu per Bajorų geležinkelio stotį, esančią prie Rusijos sienos, atvyko pas pusbrolių Juozapą į Kretingą dalyvauti jo dukters vestuvėse, o būdamas Kretingoje, lankėsi Palangoje, nuvyko į Šv. Jono atlaidus Plungėje. Tuo metu darytos nuotraukos yra ankstyviausios išlikusios Plungės nuotraukos. B. H. Tiškevičius perteikia Žemaitijos valstiečių gyvenimo momentus, ypač svarbius įvykius – atlaidus ir turgų. Yra žinoma, kad etnografija domėjėsi kiti fotografai, tokie kaip Povilas Višinskis, Mykolas Brenšteinas ar latvis Jānis Krēslinis, su fotoaparatais į Žemaitiją atvyko tik po kelerių metų.

Kita ekspozicijos salė buvo skirta B. H. Tiškevičiaus aplankytų Europos miestų vaizdams. XIX a. antroje pusėje išpopuliarėjo Austrijos-Vengrijos Galicijoje prie Tatrų netoli Krokuvos

esantis Zakopanės kurortas. 1892 m. jame apsilankė 3618 svečių. Tarp daugelio žymybių Zakopanėje tris 1892 m. rugpjūčio savaites (1–22 d.) praleido ir B. H. Tiškevičius su vaikais. Grafo nuotraukose – daug vietinių žmonių: jis fotografavo savo kelionių vedlius, įvairaus amžiaus ir visokia veikla užsiimančius kalniečius. Kelis kartus įamžino kurorto garsenybę Sabatą – jau solidaus amžiaus Janą Gąsienicą-Krzepowską (1809–1894), vedlį, muzikantą, pasakotoją. Šioje kelionėje grafas tikriausiai pirmą kartą taip atidžiai studijavo liaudies tipus. Juos fotografavo pozuojančius prie vežimų ir Zakopanės gatvėse.

Interjerai buvo dažnas ir svarbus B. H. Tiškevičiaus fotografijų motyvas. Paryžiuje B. H. Tiškevičius gyveno Boccadoro gatvėje prabangoje aštuntojoje apskrityje. Prabangą liudija kelios buto interjero fotografijos. Į akis krinta daug nuotraukų, pastatytų salonėlyje ant darbo stalo ir sukabintų ant sienos ir širmos prie darbo stalo. Kitoje nuotraukoje matome B. H. Tiškevičių hole su mylimąja I. Féraud ir mums nepažįstamu asmeniu.

B. H. Tiškevičius mėgo Nicą ir joje praleidavo daug laiko. Nuo 1881 m. jis buvo Nicos regatos komiteto (*Comité régates de Nice*), taip pat Viduržemio draugijos Nicoje (*Cercle de la Méditerranée (Nice)*) narys. Nuotraukos puikiai dokumentuoja jo gyvenimą šiame kurorte nuo 1892 m. pradžios iki balandžio pabaigos. Vienose grafas iškylautojo žvilgsniu žvelgia į Anglų promenadą (*Promenade des Anglais*) ir uostą. Eksponuotos ir Simjė bažnyčios nuotraukos. Kapinėse prie šios bažnyčios palaidota B. H. Tiškevičiaus motina, ten bus palaidotas jis pats.

Nicoje B. H. Tiškevičius su I. Féraud buvo įsikūrę Anglų promenadoje stovėjusioje kunigaikščių Sayn-Wittgensteinų viloje. B. H. Tiškevičiaus nuotraukose matome Benediktą Henriką ir Isabelle'ę šios vilos sode, vilos interjero vaizdus, netgi gana neįprastai intymius – Isabelle'ę, gulinčią lovoje ar su naktiniais drabužiais stovinčią prie prausyklos. Interjerų ciklą papildė Nicos Viduržemio klubo didžiosios salės nuotrauka. Atpažįstame grafą Juozapą Mykolą Potockį (1862–1922), uolų keliautoją po Aziją ir Afriką, medžiotoją, dailės kolekcininką, bibliofilą. Ypač įdomios vasarį dvi savaites trunkančio karnavalo ir juose vykstančių „Gėlių mūšių“ nuotraukos. Grafas įamžino

naują tradiciją, išlikusią iki šiol: 1873 m. Nicoje pradėtus rengti karnavalus ir nuo 1876 m. juose vykstančius „Gėlių mūšius“ – gėlėmis išpuoštų platformų paradas.

Dvi ekspozicinės salės buvo skirtos Vialos vaizdams. 1892–1898 m. B. H. Tiškevičius keliems vasaros mėnesiams persikeldavo gyventi į Vialą. 1895 m. iš Raudondvario į Vialą, į specialiai pastatytą fotolaboratoriją, atgabenta fotografijos įranga ir tuomet pirmą kartą didelio formato kamera (30x40 cm) Vialoje grafas fotografavo naujų po gaisro atstatytų patalpų interjerus.

Vialos nuotraukose matoma tai, kas iš Paryžiaus B. H. Tiškevičių traukė į Vialą: čia vyko grafo gyvenimas, nepažįstamas jo draugams Prancūzijoje. Vialos pasaulis – šimtmečių senumo miškai, pilni žvėrių ir paukščių, Isločė. Neatsitiktinai svarbi grafo fotografijų tema yra gamta. Jis daug dėmesio skyrė miško ir vandens studijoms. Žvalgėsi po apylinkes, kuriose tikriausiai jau vaikystėje praleido daug laiko, fotografavo tiltą per Isločę, senuosius kaimo statinius, kapines, bažnyčią.

Vialoje grafas gyveno ramų aukštuomenės gyvenimą savo malonumui. Medžiojo Nalibokų girioje, žvejojo Isločėje, leido laiką su vaikais, su mylimąja Izabelle, pramogavo vieni ir su aplankančiais svečiais, maudėsi, gėrė arbatą ir stipresnius gėrimus, žaidė tenisą ir nuolatos išdykavo. Prisigalvodavo įvairių pramogų, daug laiko skirdavo fotografavimui (-si). Pozuoti neabejotinai patiko visai šeimai ir jo svečiams. Pats grafas ir Isabelle'ė mėgo pozuoti su žvėrimis, meškere prie upelio ar tiesiog ant tiltelio. Tėvo ir vaikų ryšį rodo kompozicijos su vaikais. Matome, kokią svarbią vietą užėmė ažuolai. Po vienu ilsėtasi, kito šakose sėdi B. H. Tiškevičiaus šeima ir draugai. Keliuose kadruose įvairiose situacijose nufotografuotas Antonis Urbańskis (1873–1950), lydėjęs grafą 1904 m. kelionėje į Artimuosius Rytus ir vėliau aprašęs Vialos dvarą. Iš nuotraukų sužinome, kad 1893 m. Vialoje svečiavosi Vilniaus fotografas Aleksandras Vladislovas Strausas (1834–1896).

Valstiečių pasaulį tyrinėti ir fiksuoti fotoaparatu B. H. Tiškevičius pradėjo 1897 m. Yra padaręs momentinių kaimo darbų, derliaus nuėmimo scenų nuotraukų, bet didžioji jų dalis – fotografo sukonstruoti, nors ir nuo tikrovės nenuolė valstiečių gyvenimo vaizdai: jie dirba ir pramogauja – skalbia, verpia, žvejoja, ilsisi prie

upės. Grafas stebėjo ir gerai pažinojo kaimo gyvenimą, bet nuotraukose vaizdavo idealizuotą ir apibendrintą Baltarusijos valstiečių buitį.

Parodos architektų sumanymu kiekvienos salės ekspozicijos ritmą pajvairino išdidintos fotografijos ir anotacijos, atspausdintos ant audeklo juostų. Nuotraukų ekspoziciją papildė Lietuvos jūrų muziejaus paskolintas jachtos „Zemajtej“ modelis, Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomas šio laivo įgulos reglamentas (*Reglament de*

l'Equipage Yacht Imperial Russe Zemajtej...), šio laivo istorijai skirta knyga (*François Chevalier et Jacques Taglang, Velox – 1875–1914, La Rochelle: Musée Maritime de La Rochelle, 1993*) iš Romualdo Adomavičiaus bibliotekos ir XX a. pradžioje teniso pradininkui Lietuvoje grafiui A. Tiškevičiui priklausiusios teniso raketės iš Rūtos ir Rimvydo Baranauskų kolekcijos. Parodos visumą praplėtė ekrano projekcijoje demonstruotos į ekspoziciją nepatekusios B. H. Tiškevičiaus nuotraukos.